

TRABZON ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ

2023-2024 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI İDARE HUKUKU DERSİ PRATİK ÇALIŞMASI - I (30.11.2023, Saat: 10:00)

Kurgusal Olay 1

İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü, belediyelerce il tanıtımına yönelik olarak yapılacak faaliyetler için valilik izninin alınması gerektiği yönünde bir genelge çıkarmış ve İçişleri Bakanlığı tarafından 81 ilin valisine gönderilen bir yazıda, valilikten izin alınmadan il tanıtım etkinliği ya da toplantısı yapılmasının önüne geçilmesi ve izinsiz olarak başlatılan il tanıtım etkinliği ya da toplantılarının derhal sona erdirilmesi talimatı verilmiştir.

Giresun Belediyesi, İstanbul Valiliğinden izin almadan Giresun ilinin tanınırlığını, turizm ve ticaret kapasitesini artırmak amacıyla İstanbul'da bir tanıtım etkinliği düzenlemiş ve bu etkinliğe çok sayıda belediye personeli ve vatandaş katılım sağlamıştır. Etkinliğin gerçekleştirilmesi sırasında Emniyet Müdürlüğü, İstanbul Valiliğinin talimatı doğrultusunda ilgili etkinliğin dağıtılması için etkinliğin bulunduğu alana bir polis ekibi göndermiştir. Alana gelen polis ekibinin amiri, etkinlik için toplanan kişilerin derhal etkinlik alanını boşaltması için uyarıda bulunduktan sonra polis memurlarına etkinlik alanına toplanmış kişileri güç kullanarak dağıtılmalarını emretmiştir. Bu doğrultuda polis memurlarının müdahalesi sonucunda bazı kişiler ağır şekilde yaralanmıştır. Bunun üzerine ağır yaralanmalara neden olan fiilleri gerçekleştiren polislere Emniyet Müdürlüğü tarafından disiplin cezası tesis edilmiştir. Giresun Belediye Başkanı, konuyla ilgili bilgi edinmek için İçişleri Bakanlığına başvurmuş ve yapılan müdahalenin dayanağının ne olduğunun kendisine bildirilmesini talep etmiştir. Bu talebine yanıt verilmeyen Giresun Belediye Başkanı, Bilgi Edinme ve Değerlendirme Kuruluna itiraz başvurusunda bulunmuş ve başvurusu neticesinde İçişleri Bakanlığının 81 il valiliğine gönderdiği ilgili yazı kendisine tebliğ edilmiştir.

Olay ile ilgili bazı mevzuat hükümleri

Belediye Kanunu m. 14:

Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

a) İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları (...) hizmetlerini yapar veya yaptırır. (...)

Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu m. 2:

Aşağıda yazılı hallerde:

I – Can, ırz veya mal emniyetini korumak için,

(...)

IX – Kanunsuz toplantı veya kanunsuz yürüyüşleri dağıtmak veya suçlularını yakalamak için,

(...)

XI – Umuma açık yerlerde yapılan her türlü toplantı veya yürüyüşlerde veya törenlerde bozulan düzeni sağlamak için,

(...)

(...) Yetkili amir tarafından verilecek sözlü emirler derhal yerine getirilir. Bu emirlerin yazılı olarak verilmesi istenilemez. Bu hallerde emrin yerine getirilmesinden doğabilecek sorumluluk emri verene aittir.

Bilgi Edinme Hakkı Kanunu m. 14:

Bilgi edinme başvurusuyla ilgili yapılacak itirazlar üzerine, (...) verilen kararları incelemek ve kurum ve kuruluşlar için bilgi edinme hakkının kullanılmasına ilişkin olarak kararlar vermek üzere; Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu oluşturulmuştur.

(...)

Kurulun sekretarya hizmetleri Adalet Bakanlığı tarafından yerine getirilir.

Sorular

- 1) İçişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü, İstanbul Valiliği ve Giresun Belediyesinin Türk idare teşkilatındaki yerini tespit ediniz.
- 2) Olayda kamu tüzel kişiliğine sahip olan ve olmayan idareleri tespit ediniz.
- 3) Olayda bulunan idare hukuku kaynağını ya da kaynaklarını tespit ediniz.
- 4) Olaydaki idari işlemleri tespit edip nitelendiriniz.
- 5) Olaydaki hukuki işlemlerin hukuk düzeni piramidindeki yerlerini tespit ediniz.
- 6) İlgili genelgenin hukuka uygunluğunu değerlendiriniz. Bu genelge ile yapılan düzenlemenin aynısının cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile yapılması ihtimalinde, böyle bir cumhurbaşkanlığı kararnamesi hukuka uygun olur muydu?
- 7) İçişleri Bakanlığının 81 il valiliğine gönderdiği ilgili yazıyı tebliğ alan Rize Valisi ve Giresun Belediye Başkanı, söz konusu yazının içerdiği talimatın hukuka aykırı olduğunu düşünmektedir. Bu durumda;
  - a) Rize valisinin ilgili yazının içerdiği talimatı uygulamama ya da uygulamayı geciktirme yetkisi bulunmakta mıdır?
  - b) Rize valisinin ilgili yazının içerdiği talimata karşı dava açma yetkisi var mıdır?
  - c) Giresun Belediye Başkanının ilgili yazıya karşı dava açma yetkisi var mıdır?
- 8) Olayda polis memurlarının etkinliğin dağıtılması emrini yerine getirmeme ya da yerine getirmeyi geciktirme yetkisi bulunmakta mıdır?

Kurgusal Olay 2

İçişleri Bakanlığı, İstanbul'un Küçükçekmece ilçesinin çeşitli meskûn yerlerinde bulunan sahipsiz köpeklerin sayı ve nitelik itibarıyla büyük bir tehlike arz etmesine hatta çokça ısırılma ve kuduz vakalarının bildirilmesine rağmen Küçükçekmece Belediyesinin ilgili biriminin (*Küçükçekmece Belediyesi Sokak Hayvanları Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi*) bu köpeklerin toplanması ya da kısırlaştırılması konusunda uzunca bir süredir hiçbir faaliyette bulunmadığı ve önlem almadığını tespit etmiştir.

Olay ile ilgili bazı mevzuat hükümleri

Hayvanları Koruma Kanunu'nun "Belediyelerin sorumluluğu" Başlıklı Ek 1. Maddesi:

Büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri ve nüfusu yirmi beş bini aşan büyükşehir ilçe belediyeleri ile diğer belediyeler, sahipsiz veya güçten düşmüş ya da tehlike arz eden hayvanların korunması ve bakımının yapılması ile rehabilitasyonunun sağlanması amacıyla hayvan bakımevleri kurar.

Birinci fıkrada belirtilen hayvanlar, ilgili belediyeler tarafından hayvan bakımevine götürülür. Hayvan bakımevi kurma zorunluluğu olmayan belediyeler ise sorumluluk alanındaki bu hayvanları en yakın hayvan bakımevine götürür. Rehabilitasyon süreci tamamlanan hayvanların, bakımevine getiren belediye tarafından öncelikle alındıkları ortama bırakılmaları esastır.

Rehabilitasyon edilmemiş sahipsiz köpekler, belediyelerce hayvan bakımevlerinde veya geçici ünitelerde kısırlaştırılarak veri tabanına kaydedilir. Geçici ünitelerde yapılan kısırlaştırmalar sonrasında, köpekler alındıkları ortama bırakılmadan önce sağlıklarına kavuşmaları için gerekli tedbirler alınır. (...)

Belediye Kanunu m. 57:

Belediye hizmetlerinin ciddi bir biçimde aksatıldığı ve bu durumun halkın sağlık, huzur ve esenliğini hayati derecede olumsuz etkilediğinin İçişleri Bakanlığının talebi üzerine yetkili sulh hukuk hâkimi tarafından belirlenmesi durumunda İçişleri Bakanı, hizmetlerde meydana gelecek aksamanın giderilmesini, hizmetin özelliğine göre makul bir süre vererek belediye başkanından ister.

Aksama giderilemezse, söz konusu hizmetin yerine getirilmesini o ilin valisinden ister. Bu durumda vali, aksaklığı öncelikle belediyenin araç, gereç, personel ve diğer kaynaklarıyla giderir. Mümkün olmadığı takdirde diğer kamu kurum ve kuruluşlarının imkânlarını da kullanabilir. Ortaya çıkacak maliyet vali tarafından İller Bankasına bildirilir ve İller Bankasınca o belediyenin müteakip ay genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden belediyeye ayrılan paydan valilik emrine gönderilir.

Soru: İçişleri Bakanlığı, Küçükçekmece Belediyesinin sahipsiz köpekler hakkındaki ilgili görevini aksatması karşısında nasıl bir hukuki yola başvurabilir. Bu hukuki yolu idari teşkilata hâkim olan ilkeler ekseninde değerlendiriniz.

Kurgusal Olay 3

Ankara'daki Sincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan bazı mahkûmlar, kendilerine uygulanan ayrımcılık nedeniyle açlık grevine başlar ve bunların bir kısmı, açlık grevine müdahale edilmesinin hukuka aykırı olduğu, idarece beden bütünlüğüne dokunulmaması gerektiği yönünde bildiri okurlar. Daha sonrasında mahkûmlardan bir grubun gardiyanlardan birini esir alması üzerine Ankara valisinin emri ile kolluk kuvvetleri olaya müdahale etmiştir. Çıkan çatışmada bir kolluk kuvveti ve bir mahkûm ölmüştür.

Olay ile ilgili bir mevzuat hükmü

İl idaresi Kanunu m. 11/(A):

Vali, il sınırları içinde bulunan genel ve özel bütün kolluk kuvvet ve teşkilatının amiridir. Suç işlenmesini önlemek, kamu düzen ve güvenini korumak için gereken tedbirleri alır. Bu maksatla Devletin genel ve özel kolluk kuvvetlerini istihdam eder, bu teşkilat amir ve memurları vali tarafından verilen emirleri derhal yerine getirmekle yükümlüdür.

Soru: Olayda Ankara valisi tarafından verilen emir, idarenin kuruluşuna hâkim olan ilkeler bağlamında nasıl bir idari yetki kullanımınıdır? Açıklayınız.

Teorik Sorular

- 1) Devlet, yürütme, idare, Türk idare teşkilatı, organik anlamda idare, fonksiyonel anlamda idare, merkezi idare, kamu tüzel kişiliği, devlet kamu tüzel kişiliği kavramlarını birbirleri ile ilişkilendirerek açıklayınız.
- 2) Bir mevzuat hükmünde, bir idari birimin başka bir idareye “bağlı”, “ilgili” ya da “ilişkili” olduğunun belirtilmesinin, o idari birimin hukuki niteliğine etki edip etmeyeceğini değerlendiriniz.
- 3) İdare hukuku ve idari faaliyetler arasında nasıl bir ilişki bulunmaktadır? Açıklayınız.

Mevzuat Değerlendirme Soruları

- 1) Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının tüzel kişiliğinin niteliğini aşağıda sunulan mevzuat hükümleri ve ilgili diğer mevzuat hükümlerinden hareketle belirleyiniz.**

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu m. 1:

Türkiye'de banknot ihracı imtiyazına münhasıran sahip ve bu Kanunda yazılı görev ve yetkileri haiz olmak üzere "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" unvanı altında anonim şirket olarak bir banka kurulmuştur. Banka, bu Kanunda sarahat bulunmayan hallerde özel hukuk hükümlerine tabidir.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu m. 4:

Bankanın temel amacı fiyat istikrarını sağlamaktır. Banka, fiyat istikrarını sağlamak için uygulayacağı para politikasını ve kullanacağı para politikası araçlarını doğrudan kendisi belirler.

Banka, fiyat istikrarını sağlama amacı ile çelişmemek kaydıyla Hükümetin büyüme ve istihdam politikalarını destekler.

Bankanın temel görev ve yetkileri şunlardır:

I-Bankanın temel görevleri:

- a) Açık piyasa işlemleri yapmak,*
- b) Hükümetle birlikte Türk Lirasının iç ve dış değerini korumak için gerekli tedbirleri almak ve yabancı paralar ile altın karşısındaki muadeletini tespit etmeye yönelik kur rejimini belirlemek, Türk Lirasının yabancı paralar karşısındaki değerinin belirlenmesi için döviz ve efektiflerin vadesiz ve vadeli alım ve satımı ile dövizlerin Türk Lirası ile değişimi ve diğer türev işlemlerini yapmak,*

(...)

- 2) 4562 Sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu gereğince çeşitli idari işlemler yapmak ile yetkilendirilmiş olan Organize Sanayi Bölgelerinin ("OSB") tüzel kişiliğinin niteliğini, idare hukukuna dair bilgileriniz ve 4562 Sayılı Kanun'un aşağıda zikredilen maddelerini göz önünde bulundurarak belirleyiniz.**

Madde 4: *OSB, yer seçimine ilişkin yönetmeliğe göre uygun görülen yerlerde Bakanlığın onayı ile kurulur.*

Madde 5: *OSB, müteşebbis heyetin veya genel kurulun vereceği karar üzerine yönetim kurulunun başvurusu üzerine Bakanlıkça verilen kamu yararı kararı ve sınırları belirlenmiş yetki çerçevesinde kamulaştırma işlemleri yaptırabilen bir özel hukuk tüzel kişiliğidir. OSB; kamulaştırma işlemlerini Valilik, İl Özel İdaresi, Belediye veya Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığına yaptırabilir.*

- 3) Aşağıda verilen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmünü mahalli idareleri ilgilendiren Anayasal hükümler ekseninde değerlendiriniz.**

10 Numaralı Resmî Gazete Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi m. 6:

Bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından hazırlanan ve Resmî Gazete'de yayımlanmak üzere gönderilen yönetmelik, tebliğ ve diğer düzenleyici idari işlemlere ilişkin taslaklar Anayasaya, kanunlara, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerine, genel hukuk kurallarına, Cumhurbaşkanı programı ile kalkınma plan ve programlarına uygunluğu yönünden incelenir. Üniversiteler ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları tarafından hazırlanan ve Resmî Gazete 'de yayımlanmak üzere gönderilen yönetmelik, tebliğ ve diğer düzenleyici idari işlemler ise Anayasa ve diğer mevzuata uygunluğu yönünden incelenir.

Birinci fıkra kapsamında yapılan inceleme sonucunda uygun bulunmayan veya hukuka aykırı olduğu tespit edilen taslaklar kurumuna iade edilir.

- 4) Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin, Cumhurbaşkanlığı Ofislerine ilişkin aşağıda verilen 525. ve 533. maddelerini idare hukukuna hâkim olan ilkeler ekseninde değerlendiriniz.**

Madde 525: *Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin bu kısmında; verilen görevleri yerine getirmek üzere Cumhurbaşkanlığına bağlı, özel bütçeli, kamu tüzel kişiliğini haiz, idarî ve malî özerkliğe sahip, Dijital Dönüşüm Ofisi, Finans Ofisi, İnsan Kaynakları Ofisi ve Yatırım Ofisi kurulmuştur.*

Madde 533: *Ofiste görev yapan her kademedeki yöneticiler yapmakla yükümlü buldukları hizmet veya görevleri, Cumhurbaşkanı tarafından verilecek emir ve direktifler ile (...) düzenlemek ve yürütmekten (...) sorumludur.*